

การเมืองการปกครองประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา (Parliamentary System)

ตอบ ระบบรัฐสภา (Parliamentary System) ระบบรัฐสภาเป็นรูปแบบ (Model) ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่อังกฤษเป็นแม่แบบที่เรียกกันว่า ระบบรัฐสภาคลาสสิกโดยที่ประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปและทวีปออสเตรเลียนำมา เป็นแบบฉบับโครงสร้างทางการเมืองการปกครองของประเทศตน ในทวีปอเมริกา ประเทศแคนาดา เลือกลงใช้ระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ในทวีปเอเชีย ได้แก่ ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย กัมพูชา ญี่ปุ่น อินเดีย เป็นต้น

หลักการที่สำคัญของระบบรัฐสภา อธิบายได้ดังนี้ คือ

- เป็นระบบตรวจสอบและถ่วงดุลย์อำนาจ (check and balance) ระหว่าง ฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) กับฝ่ายบริหารราชการแผ่นดิน (รัฐบาล) หมายความว่า ในกรณีเกิดการขัดกัน (conflict) จะมีทางออก กล่าวคือฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล (vote of no confidence) ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารประเทศ ในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการถ่วงดุลย์ การใช้อำนาจ ฝ่ายบริหารก็มีอำนาจยุบสภา (dissolution) เพื่อคืนอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ กล่าวได้ว่าเป็นระบบที่รัฐบาลบริหารประเทศได้ด้วย ความไว้วางใจจากรัฐสภา

- มีตำแหน่งประมุขแห่งรัฐ (Chief of State) และตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหาร (Head of Government) โดยเป็นคนละคนกัน ซึ่งตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาล คือ นายกรัฐมนตรี (Prime Minister) เป็นผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริงในระบบรัฐสภา สำหรับ ตำแหน่งประมุขแห่งรัฐ มีอำนาจในทาง พิธีการ เป็นสัญลักษณ์ของชาติ เป็น ตัวแทนในการเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาชาติ

- อำนาจที่สำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ การอนุมัติเงินงบประมาณแผ่นดิน เพื่อเป็น การควบคุมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลแทนประชาชน

- ฝ่ายบริหารมีอำนาจในการเสนอกฎหมายได้เช่นเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ

- สำหรับฝ่ายตุลาการ (ศาล) ในระบบรัฐสภา จะมีความเป็นอิสระในการพิจารณา พิพากษาคดีต่าง ๆ โดยไม่อยู่ภายใต้ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

หลักการและวิธีการสำคัญของการปกครองประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา
Parliamentary System

ขั้นตอน กระบวนการ

1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. สภาผู้แทนราษฎรประชุมเลือกนายกรัฐมนตรี
3. นายกรัฐมนตรีจัดตั้งคณะรัฐมนตรี
4. คณะรัฐมนตรีเสนอนโยบายรัฐบาลให้รัฐสภาเห็นชอบ
5. ครบวาระเลือกตั้งใหม่ หรือยุบสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งใหม่

หลักการ

1. อำนาจอธิปไตยแยกตามหน้าที่
2. การแยกอำนาจไม่แยกโดยเด็ดขาด
3. อำนาจที่แบ่งแยกนี้จะมีการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

วิธีการ

1. ตำแหน่งประมุขของรัฐ Head of state และ ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหาร Head of Government แยกจากกัน

2. ประมุขของรัฐ มีสถานะเป็นกลางทางการเมือง

3. ฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) ก่อนจะบริหารประเทศต้องแถลงนโยบาย เพื่อขอความไว้วางใจต่อรัฐสภา

4. ฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) ทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารโดย

4.1 การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ

4.2 การตั้งกระทู้ถาม

4.3 การอนุมัติงบประมาณประจำปี

4.4 การตั้งคณะกรรมการ

5. ฝ่ายบริหาร (นายกรัฐมนตรี) มีสิทธิเสนอให้ประมุขของรัฐยุบสภาผู้แทนราษฎร

6. ฝ่ายบริหารมีสิทธิเสนอกฎหมายเช่นเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ

7. ฝ่ายบริหารมีสิทธิเข้าร่วมประชุมกับฝ่ายนิติบัญญัติ

8. ฝ่ายตุลาการ (ศาล) ผู้พิพากษามีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษา อรรถคดี อังกฤษ มาเลเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น อินเดีย ไทย

ระบบรัฐสภามีทั้งจุดดีและจุดด้อย กล่าวคือ

สำหรับจุดดี ได้แก่ การมีทางออกในกรณีที่มีการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร ด้วยการคืนอำนาจให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งใหม่

ส่วนจุดด้อย ได้แก่ ในระบบรัฐสภา^{นี้}ถ้าเป็นรัฐบาลผสม (coalition government) โอกาสที่พรรครัฐบาลผสมจะไม่มีเสถียรภาพมีค่อนข้างสูง ต้องอาศัยกลไกภายใต้รัฐธรรมนูญในหลายมาตราเป็นตัวช่วยให้รัฐบาลได้สามารถบริหารประเทศโดยตลอดรอดฝั่ง